

STRESZCZENIE

Klawesyn u progu XXI wieku. Oblicza instrumentu w wybranych utworach z partią solową klawesynu powstałych w latach 2001-2012

Słowa kluczowe: klawesyn, współczesny, interpretacja, kompozycja, XXI wiek

Klawesyn w muzyce współczesnej przyjmuje różnorodne oblicza, a wśród twórców i wykonawców muzyki XXI wieku można zaobserwować różne postawy i kierunki poszukiwań, wnoszące nowe pomysły na organizację materiału dźwiękowego. Na tle ponad stuletniej historii instrumentu, zwłaszcza teraz, obserwuje się jego dynamiczny rozwój, co wiąże się z poszerzeniem samego instrumentarium i pojawieniem się nowych środków wyrazowych. Stawia to przed wykonawcą wysokie wymagania techniczne oraz interpretacyjne.

Głównym celem pracy jest próba ujęcia instrumentu na tle XXI-wiecznych praktyk kompozytorskich. Nadejście nowego stulecia pozwoliło przewidywać pojawienie się zwrotu estetycznego, zmiany postaw twórczych związanych z przełomem wieków. Poprzez analizę wybranych dzieł, autorka stara się odpowiedzieć na pytanie, jak środowiska twórców związane z muzyką klawesynową, zareagowały na nowe stulecie i czy – na podstawie dwóch dekad XXI wieku – da się zaobserwować radykalne zmiany estetyczne. Rozważania są umieszczone w kontekście powojennej awangardy, modernizmu i postmodernizmu. Punktem odniesienia jest futurystyczne wydawnictwo-manifest, płyta Elżbiety Chojnackiej *Clavecin 2000*, wydana w latach 70. nakładem wytwórni Philips w serii *Prospective 21e Siècle*, zapowiadająca „muzykę przeszłości”. Wytyczone przez album kierunki rozwoju idiomu klawesynowego nie odnalazły odzwierciedlenia w terażniejszości. Co więcej, aktualny stan badań podejmuje przede wszystkim refleksję o twórczości XX wieku, dlatego ważną wydała się próba interpretacji zjawisk na polu twórczości klawesynowej, które nastąpiły już w nowym stuleciu. Autorka pracy podjęła się analizy i omówienia dzieł współczesnych, reprezentatywnych dla najnowszej literatury klawesynowej, w kontekście już istniejącego dorobku, a co za tym idzie, poprzednich epok.

Przedmiotem pracy jest pięć utworów, polskich i zagranicznych kompozytorów: *plēktron* na klawesyn preparowany i cajón Hugo Moralesa Murguía, *Yuomec* na klawesyn i warstwę elektroniczną Aleksandry Gryki, *Pentacle* na klawesyn i taśmę Jeana-Claude’a Risseta, *GG Concerto* Hanny Kulenty, *Le Clavecin Illuminé pour clavecin solo et ensemble de chambre* Roderika de Mana. Większość dzieł powstała na zamówienie autorki pracy,

dzięki czemu mogła śledzić proces powstawania utworów już od samego początku. Wymienione utwory poddane zostały analizie i omówieniu oraz zostały opatrzone komentarzem autorki, która swoje spostrzeżenia i uwagi umieszcza w kontekście własnych doświadczeń i prywatnej korespondencji z twórcami. Badaniu poddane zostały zarówno utwory solowe akustyczne, z towarzyszeniem elektroniki, bądź zespołu instrumentalnego. Ponadto, analizowane utwory pozwoliły wyodrębnić techniki i postawy twórcze powszechne na polu muzyki klawesynowej, a tym samym – odpowiedzieć na pytanie o możliwe kierunki jej rozwoju.

Praca zawiera dwa aneksy: 1) Systematyzacja niekonwencjonalnych technik wykonawczych w zarysie oraz 2) Utwory z partią solową klawesynu powstałe w latach 2001-2012 (i 2013-2018).